

PRESENTACIÓ

En un país i, sobretot, en un Estat que s'ha caracteritzat històricament per les seves grans dosis d'improvisació, el fet d'haver arribat a la celebració de tres congressos –amb una periodicitat gairebé exemplar, entre el 1984 i el 1993– semblaria pertànyer al terreny de les utopies, si no fos perquè la publicació, ara i ací, de les actes d'aquest III Congrés palesa que la utopia ha esdevingut una autèntica fita en el món universitari peninsular. Car no és gens freqüent, sinó més aviat tot el contrari, aquesta tenacitat que ha permès una continuïtat tan sorprenent al si d'una cèl·lula de treball –el Departament d'Història Moderna, de la Universitat de Barcelona– que, més enllà de qualsevol desànim o petit entrebanc, sap treure forces, sempre renovades, al servei d'una idea i d'un poble, bo i incrementant els coneixements de la nostra història. I, a més, tot fent-ho des de la unitat i la diversitat. En el primer cas, perquè sense unió entre els membres del Departament difícilment hauríem ultrapassat el I Congrés. Alhora, importa també la diversitat, perquè, d'aleshores ençà, tothom ha desitjat reeixir en objectius ben plurals, cronològicament i temàticament. Així, si la primera convocatòria –el 1984– de caràcter general, fou succeïda –el 1988– per una segona, dedicada al regnat de Carles III, aquest III Congrés ha girat els ulls cap a èpoques i temes menys tractats: segles XV-XVII, majoritàriament del 1479 al 1713-1714. Calia fer-ho, tanmateix.

La història de Catalunya pertocant els segles de la decadència havia estat desatesa historiogràficament, sobretot després que la crisi baixo-medieval i la guerra civil catalana del 1462-1472 havien deixat Catalunya sense pols o, en tot cas, amb un pols que bategava escassament, malgrat els esforços de Ferran II per al redreçament, fet estudiat ja fa una pila d'anys per Jaume Vicens Vives. I, encara, si en el Sis-cents la guerra dels Segadors o la revifalla del darrer terç del segle havia atret l'interès dels estudiosos, el Cinc-cents ha esdevingut un erm historiogràfic que només Joan Reglà, fa molts anys, gosà de trepitjar, gairebé aïllat d'altres intents en la darrera dècada.

Un Congrés –ben segur– no pot, en una setmana, capgirar una situació estructural. Sí que pot, nogensmenys, denunciar les llacunes existents, aprofundir en noves línies d'investigació i injectar noves il·lusions. I, en aquest sentit, el III Congrés ha estat paradigmàtic, amb l'ajuda, àdhuc, de qualificats estudiosos dels altres territoris i regnes dels Països Catalans. Sens dubte, hi ha buits que persisteixen, però aquestes Actes assenyalen un important pas endavant en el coneixement de les Institucions catalanes de la modernitat foral. I, tot i que el nus del Congrés és centrat, fonamentalment, en les riques aportacions polítiques de les institucions governamentals –des de les reials a les locals, sense menysprear les més representatives del país, com foren les Corts i la Generalitat–, en cap moment les sessions del Congrés oblidaren les altres. Hauria estat, en tot cas, un oblit imperdonable no tractar els assumptes econòmics i socials, menysprear els religiosos en segles d'afermada espiritualitat, o creure que els culturals, artístics i festius posseïen menys entitat.

Sortosament, res de tot això no ha succeït. La progressiva especialització de la història obliga els seus estudiosos a endinsar-se en parcel·les temàtiques temps enrera no massa treballades. El tercer Congrés les ha tractades totes i reflex fidel d'aquest esperit són les nombroses comunicacions d'aquestes Actes que troben la publicació en les acollidores pàgines de la revista *Pedralbes*, dirigida amb encert, des de la seva fundació —el 1980— per Pere Molas. Gràcies, també, als inestimables ajuts que hem rebut, aquest III Congrés completa el propi cicle, a la vegada que, sense pausa, ens compromet, tots plegats, envers allò que ja sembla un *ritornello* institucional del Departament: la convocatòria d'un nou Congrés.

Ernest Belenguier
Director del Departament d'Història Moderna,
de la Universitat de Barcelona.